

Spectacolul de animație văzut din unghiul ...

... Dramaturgiei

de MARGARETA BĂRBUȚĂ

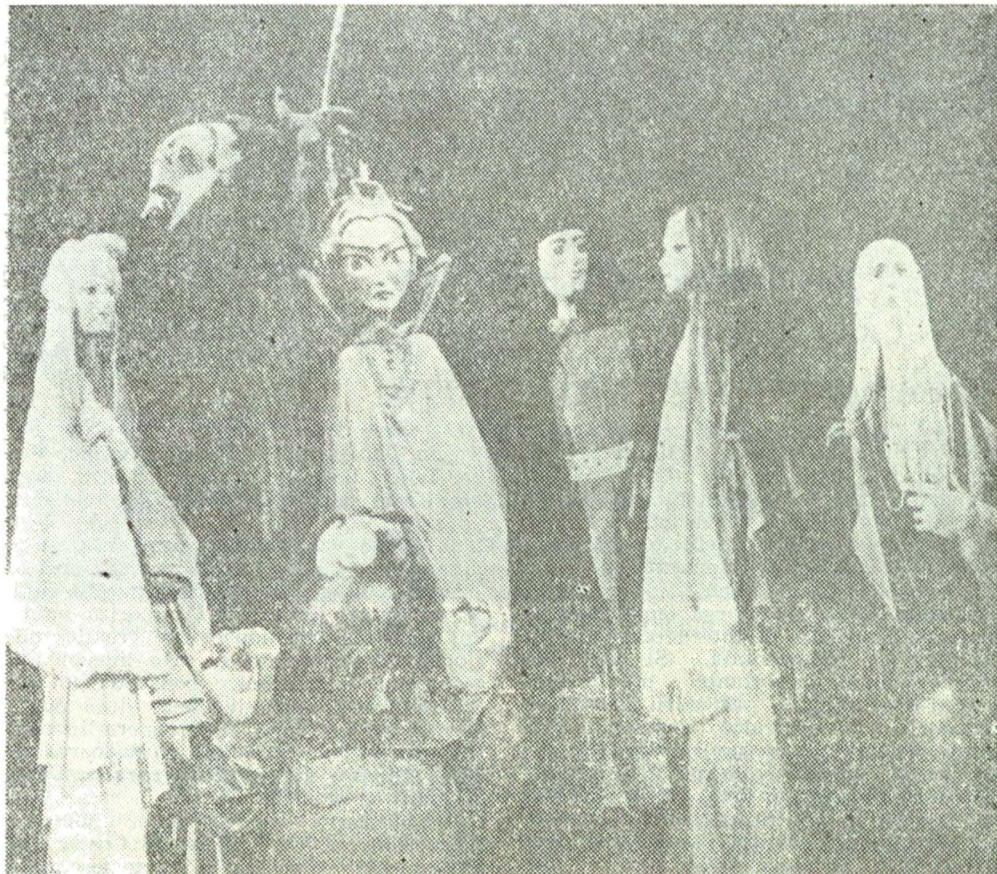
Despre posibilitățile nelimitate de expresie ale teatrului de păpuși și marionete, despre capacitatea acestei arte de a aborda o largă și variată tematică, în forme și formule artistice diverse, ne-a adus din nou o elocventă mărturie „Săptămîna” bucureșteană. E de prisos să mai spun că această largă cuprindere și diversitate se află în interdependență cu dramaturgia reprezentată. Și dacă în cadrul acestei importante manifestări, sondaj semnificativ al stării actuale a genului, s-au constatat însemnate decalaje valorice de la un spectacol la altul, aceste decalaje au putut fi remarcate începînd de la text, de la diferențele calitative între partiturile literare pe care s-au constituit structurile scenice. Fără îndoială, teatrul este altceva decît literatura — adevăr valabil și pentru teatrul de păpuși ca și pentru teatrul „viu” —, dar opera de artă scenică, spectacolul, își încorporează opera literară pe baza căreia se construiește. Orice fantezie ar desfășura regizorul, scenograful și ceilalți realizatori ai spectacolului, dacă textul are o construcție defectuoasă, iar cuvîntul rostit pe scenă, fie „pe viu”, fie „pe bandă”, sună sec și plat, imaginea teatrală este lipsită de unitate artistică. Carențele textului se repercutează atît asupra creatorilor spectacolului, inhibîndu-le fantezia, cît și asupra spectatorilor, indiferent de vîrsta lor, reducînd din valoarea educativă a actului scenic. Acțiunea educativă a teatrului, și cu atît mai mult atunci cînd acesta se adresează copiilor, începe de la frumusețea limbii vorbite pe scenă, de la calitatea expresivă, poetică a cuvîntului.

Se poate nota cu satisfacție prezența pe afișul „Săptămîinii...” a unor nume prestigioase de scriitori aparținînd patrimoniului național și universal: Vasile Alecsandri, I. L. Caragiale, Ion Creangă,

Eugen Jebeleanu, Rudyard Kipling, Oscar Wilde, Charles de Coster și alții, după ale căror opere s-au făcut dramatizări, adaptări, tot felul de prelucrări. Și e bine că se apelează la marea literatură, atunci cînd dramaturgia scrisă special pentru acest gen de teatru e în suferință. Și nu numai atunci. A familiariza publicul tînr cu capodopere ale creației naționale și universale, și prin intermediul transpunerii lor scenice, constituie un act de cultură și educație, chiar dacă opera scenică este altceva decît opera literară inspiratoare. Cu condiția ca valoarea operei literare să se poată recunoaște în ipostaza sa scenică.

Dramatizarea lui Theodor Mănescu după romanul lui Charles de Coster *Tyl Ulenspiegel* valorifică o parte esențială a operei literare, exprimînd punctul de vedere al unui autor de azi, cu un mesaj umanist limpede, într-o structură dramatică aptă a fi transpusă scenic în teatrul de marionete, inspirîndu-i Cătălinei Buzoianu la Teatrul „Tîndărică” un admirabil spectacol, prezentat „hors concours”, de o expresivitate complexă. Notabile sînt și unele adaptări după I. L. Caragiale, ca *Făt Frumos cel năsos* sau *Lungul nasului* de Nela Stroescu, (prezentată de Teatrul de păpuși din Tîrgu Mureș), *Sinziana și Pepelea* de Vasile Alecsandri (prezentată de secția maghiară a aceluiași teatru) sau *Cartea junglei* după Rudyard Kipling (de Ioana Rauschan, Teatrul de păpuși din Timișoara).

Dar unele dramatizări stîngace, datorate unor condeie neexperimentate sau lipsite de har, se repercutează negativ și asupra spectacolului, fracturînd contactul spectatorului cu valoarea capodoperei. Un exemplu în acest sens ar putea oferi *Harap alb*, realizat de Teatrul de păpuși din Ploiești pe baza unei adaptări cam sumare, într-un spectacol lipsit de relief artistic. Și mai întristător e cazul unor prelucrări după opere celebre care nu-și mai mărturisesc originea; acestea, firește,

„Vrăjitoarele” de Dimitrie Stelaru, Teatrul de păpuși din Constanța

nu izbutesc să fie nici originale, nici să atingă o minimă valoare literară, înfățișându-se ca niște precare însăilări (**Fantezie pentru o singură păpușă** de Ecaterina Mihăescu Păun, o variantă — a căta? — după **Scufița roșie**, cu situații ilogice și umor tras de păr sau **Spiriduşul poznaş** de Al. Darian, de fapt o contrafacere după **Hänsel și Gretel** de E. Humperdinck, în stil de „musical”, un text „original” prin precaritate estetică, în care se repetă pînă la saşietate refrene ca acesta: „noi nu ştim deloc ce-i joaca / O slujim pe baba Berbeleaca” şi altele asemenea).

Tot o adaptare este şi **Aventurile lui Talion** de Liviu Steciuc după Călin Grăia, aşadar după un autor contemporan. Dar cită fantezie, ce text bogat în sugestii, elementele fantastice ale basmului îmbinîndu-se cu meditaţia filosofică şi atingînd uneori zona pamfletului politic. Textul prezentatoarelor de circ e mai puţin inspirat, dar, în ansamblu, spectacolul Teatrului de păpuşi din Braşov a

valorificat în imagini de mare forţă artistică sugestiile partiturii literare. De asemenea, imagistica poetică a spectacolului-recital **Surîsul Hiroshimei**, prezentat de Teatrul „Tândărică”, adevărată demonstraţie a înfinitei capacităţi de expresie a artei de animaţie, a avut drept suport literar textul de deosebită valoare al poemului lui Eugen Jebeleanu, în adaptarea scenică adecvată a lui Dinu Kivu, stimulator pentru imaginaţia creatoare a regizorului Cristian Pepino, autor şi al scenografiei şi al ilustraţiei muzicale, într-o unitate artistică deplină cu rostirea vibrantă a textului de către Gina Nicolae.

La jumătatea drumului între „adaptare” şi „piesă originală”, păstrînd personajele principale ale povestirii lui Collodi (Pinocchio, bătrînul meşter Geppetto, Zi-na cea bună etc.), dar plasîndu-le în situaţii noi, abordînd o problemă a vremii noastre cu intenţia vădită de a condamna fascismul, violenţa, războiul, **Păpuşa de lemn** de Dan Hîndoreanu şi

Kovaacs Ildiko, prezentată de Teatrul de păpuși din Sibiu, e un text mai mult funcțional decât literar, prilejuind un spectacol de pregnantă expresivitate și evidentă rezonanță politică, într-un desen apăsător ce exclude nuanțele.

În minoritate față de numărul mare al dramatizărilor și adaptărilor din alte genuri literare, piesele originale scrise anume pentru teatrul de păpuși au arătat aceleași decalaje valorice.

Opțiuni repertoriale meritorii a produs Teatrul de păpuși din Constanța, prin **Vrăjitoarele** lui Dimitrie Stelaru — un basm în versuri, în stil clasic, în care fantasticul, grotescul, poezia, umorul fuzionează într-un conflict bine articulat, încheindu-se cu justificată victorie a binelui asupra răului și inspirându-i lui Cristian Pepino un spectacol bun, cu adevărate momente de bravură actoricească datorate excelentei Aneta Forna Cristu — și. **O rază de soare**, o delicată „piesă de cameră” de Alexandru Popescu, pe tema prieteniei, asezonată cu cîntece, pe versuri de factură literară inferioară textului în proză.

Nu lipsită de interes, ci vădind promițătoare intenții satirice, piesa lui Dan Hândoreanu **Pliticul uriaș** a fost prezentată de Teatrul de păpuși din Timișoara într-un spectacol încă nefinisat artistic, neconcludent, chiar în raport cu textul, care nu strălucea prin deosebite virtuți

literare. Plină de bune intenții, vădit didactice, dar de un didacticism convertit într-o mică poveste cu tîlc, simplă și accesibilă preșcolarilor și celor mai mici școlari, a apărut piesa Luciei Olaru Nemat **Dansul literelor**, căreia Teatrul de păpuși „Vasilache” din Botoșani ar fi putut să-i confere o mai mare atractivitate, cu un sporit efort de invenție scenică.

Urmărind obiective didactice multiple, de la combaterea superstițiilor la învățarea regulilor de bună comportare într-un hotel sau acasă, de la glorificarea prieteniei dezinteresate la condamnarea notelor proaste, textul **Peripețiile** lui Donald, alcătuit și pus în scenă de Rodica Sima la Teatrul pentru copii din Brăila, alăturînd personaje diverse, de la disneyanul rățoi Donald la o fetiță, un cline și un bufon, și-a dezvăluit precaritatea literară într-un spectacol greoi, lipsit de fantazie, ale cărui versuri ne învață că „Zece-i nota de asalt / Cînd vrei să fii premiant”.

Eșantionul reprezentativ al mișcării noastre teatrale păpușărești, pe care l-a oferit „Săptămîna”, semnalează, după cum se vede, necesitatea de a se face în continuare eforturi pentru realizarea unor texte de valoare literară mai ridicată. Marile performanțe scenice ale artei noastre păpușărești, aplaudate pe plan național și internațional, obligă.

„Raza de soare” de Al. T. Popescu, Teatrul de păpuși din Constanța

